

'Ik was misschien ook naar Syrië vertrokken'

Twee jaar kropen Fikry El Azzouzi (36), de schrijver van 'Reizen Jihad', en het theatergezelschap Sincollectief in het hoofd van de Syriëstrijder. 'Niemand kan dit verhaal beter vertellen dan wij.'

NICO SCHOOFS
ANTWERPEN

Reizen Jihad' gaat over een jonge Antwerpse bekeerlinge die naar Syrië trekt,' vertelt de 36-jarige Fikry El Azzouzi, de schrijver van de theatergroep Sincollectief. 'Maar je ziet haar nooit. Haar familie en vrienden voeren het woord. De titel verwijst naar het reisbureau van een ronselaar, die trips aanbiedt naar conflictgebieden als Afghanistan, Oekraïne en Syrië, en zo veel mogelijk geld wil verdienen. Zo smokkelen we wat humor in de voorstelling.'

Twee jaar kroop het Sincollectief in het hoofd van de Syriëstrijder. 'Ik ben er heilig van overtuigd dat niemand dit verhaal beter kan vertellen', zegt El Azzouzi, die Marokkaanse roots heeft. 'We kennen allemaal mensen die zijn vertrokken naar Syrië of er zijn gestorven. Drie vrienden van onze hoofdacteur die op het Kiel zijn opgegroeid, zijn er gesneuveld. We spraken met rechters, ronselaars, straathoekwerkers en imams. Maar de klemtoon ligt op de achterblijvers.'

Vanwaar die focus op de families?

Fikry El Azzouzi: 'Die gesprekken grepen me het meest aan. We spraken een alleenstaande moeder die aanvoelde dat haar zoon zou vertrekken. Ze waakte elke nacht voor de deur. Maar haar zoon ging toch. Sommigen weten niet eens of hun kind nog leeft. Die mensen zijn echt zombies, die geen verwerking doormaakten. Velen gaan gebukt onder een enorm schuldgevoel omdat ze niks zagen aankomen.'

Hoe kan zo iets?

El Azzouzi: 'Plots wordt hun zoon, een nietsnut of kleine crimineel, gelovig. Hij is beleeft, hangt 's nachts niet meer op straat rond. De ouders zijn in eerste instantie tevreden, omdat hun kind eindelijk op het rechte pad is. Maar stilaan gedraagt hij zich radicaler. En spelt hij zijn ouders de les. Er volgt ruzie. Maar dan is het al te laat om in te grijpen, omdat hun kind al oogkleppen op heeft. We spraken ouders die de politie hebben gesmeekt om hun kind in de gevangenis te gooien. Maar die zei dat ze niks kon doen. Zodra hun zoons in Syrië zaten, kregen ze de politie evenwel constant over de vloer.'

U sprak ook met teruggekeerde Syriëgangers?
El Azzouzi: 'Ik herinner me nog levendig

Twee jaar kroop het Sincollectief in het hoofd van de Syriëstrijder. Dat resulteerde in de voorstelling 'Reizen Jihad'.

We kennen allemaal mensen die naar Syrië zijn vertrokken of er zijn gestorven. Drie vrienden van onze hoofdacteur die opgroeiden op het Kiel, zijn er gesneuveld.

SCHRIJVER EN THEATERMAKER
FIKRY EL AZZOUZI

een groepsgesprek van de acteurs met een bekeerde Vlaming. Hij ontkende dat hij in Syrië gevochten had. Hij beweerde er als grafdelver te hebben gewerkt voor IS. De spanning was te snijden. Een vrijzinnige Vlaamse actrice was geschokt. Ze wierp op dat hij in onze democratie perfect zijn mening kan ventileren. Maar de man verwerpt onze democratie en volhardt ook na zijn terugkeer in zwart-witdenken. Zijn argumentatie om toch terug te keren, bleef erg abstract. Ik leidde er vooral uit af dat het leven in de Islamitische Staat hem toch niet zo was bevallen als hij had gehoopt.'

Wat wilt u vertellen met 'Reizen Jihad'?

El Azzouzi: 'We pleiten voor meer nuance. De Syriëstrijder bestaat niet. Ze willen niet allemaal strijden, voor sommigen is wonen in een radicaalislamitische staat genoeg. Discriminatie kan een trigger zijn om te vertrekken. Maar dikwijls is het erg banaal. Je hebt naïeve avonturiers, met een hoog testosterongehalte. En veel meelopers volgen blind hun manipulerende maten. Frustratie is de rode draad. Sommigen vertrekken omdat hun vriendin afhaakt of omdat ze ruzie krijgen met hun ouders. En terwijl ze zich hier onbegrepen voelen, ontvangt IS ze met open armen. En drukt ze op het hart dat ze veel beter zijn dan de rest. Eindelijk zijn ze iemand, in een hechte groep die zich afsluit. Die jongens hebben een enorme hang naar identiteit. En de jihadisten bieden pasklare

antwoorden. Het heeft veel van een sekte, met geloof heeft het weinig te maken.'

Hoe bedoelt u?

El Azzouzi: 'Ik ben er zeker van dat de meeste vertrekkers amper de koran hebben gelezen. Voor IS is het handig dat ze bitter weinig over de islam weten. IS gebruikt flarden om jongeren erop te wijzen dat het hun plicht is te vertrekken. Maar in de koran staat ook letterlijk: 'Als je één mens doodt, dood je de hele mensheid.' Wie de koran, een moeilijk poëtisch boek, grondig leest, stelt daar vragen bij. En dat is net wat IS niet wil. In de islam is er geen hiërarchie van meningen. Dat heeft zo zijn voordelen. Ik hoef niet te luisteren naar wat een imam me opdraagt. Maar het grote nadeel is dat het zo een soep van opinies wordt.'

Radicalisering was al de rode draad in uw laatste boek, 'Drarrrie in de nacht' (2014), over vier hangpubers die in de ban raken van de radicale islam. Herkent u zichzelf in de jongeren die naar Syrië vertrekken?

El Azzouzi: 'Die roman is voor een groot deel gebaseerd op mijn puberteit. Ik doolde als hangjongere 's nachts door de straten van Temse, waar ik opgroeide. Als mijn vader me op straat had gezet, hing ik met mijn vrienden op café of in de wasserette. Criminaliteit en werkloosheid tierden welig, er heerste een beklemmende sociale controle. Ik was naïef en gefrustreerd, op zoek naar avontuur en een beetje een meeloper. Net als mijn vrienden leidde ik een banaal leven. We deden niks, maar koesterden tegelijk wel torenhoge ambities. Als tiener denk je erg zwart-wit. Als voetballer droomden we niet van SK Beveren, maar van FC Barcelona. Vandaag biedt IS zulke jongeren een droom op een schoteltje aan. Via Turkije raak je makkelijk in Syrië. Daar hebben ze het gevoel uitverkoren te zijn. Als ze sterven, gaan ze naar de hoogste plek in de hemel. Hadden ze mij als tiener met zo'n zwart-witverhaal benaderd, dan was ik misschien ook vertrokken.'

De première van 'Reizen Jihad', een coproductie van Sincollectief, 't Arsenaal en de Monty Kultuurfactorij, op vrijdag 6 maart is uitverkocht. Er zijn nog voorstellingen op 7 en 8 maart in de Monty en op 31 maart en 1 april in 't Arsenaal in Mechelen.